

Noms/ cognoms	Javier Vilalta
Títol	<i>Javi Vilalta, director de l'Associació Àmbit</i>
Data i lloc de l'entrevista	Dijous 26 de juny de 2025, a la seu d'Àmbit al barri
Categories	Veïnat
Publicació en Natzaretpèdia	Dimarts 21 d'octubre de 2025
Equip entrevistador	Etnopèdia (Nelo Vilar, Laura Yustas)
Enllaç	https://youtu.be/s78nQbUBTxA
Extracte	https://youtu.be/iyCe4_XPB0g

En les entrevistes a entitats del barri no podia faltar l'Associació Àmbit. Àmbit comparteix amb la resta d'entitats el fet d'estar treballant per millorar la vida de moltes persones, però té com a particularitat precisament el seu *àmbit*. L'objectiu d'Àmbit és ajudar en la recuperació i promoció per a l'autonomia de persones que han estat privades de llibertat. Comencen el seu treball en les presons (estan presents en totes les del territori) i després acompanyen l'eixida del centre penitenciari i el complex procés d'adaptació i de construcció d'una vida independent. Se centren especialment en col·lectius doblement vulnerables com les persones amb malalties mentals greus, VIH i dones. A més a més, estan amplament enxarxats amb altres entitats del barri i de l'àmbit penitenciari, i porten a terme iniciatives com l'[Observatori de Drets Humans Salut Mental i Presó \(Odsp\)](#), encarregat de denunciar el maltractament sanitari a les presons.

Com passa en altres entitats del barri, Àmbit va nàixer amb una base de voluntariat i a poc a poc han apostat per a la professionalització del seu servei. Hui tenen voluntariat, però la major part del treball la realitzen professionals com Javi Vilalta, a qui hem tingut el plaer d'entrevistar.

Sinopsi

Javi Vilalta ens explica la seua història dins de l'associació Àmbit. Parlem també de les condicions econòmiques i socials que afecten a la salut mental i, per suposat, que augmenten significativament les possibilitats d'entrar en presó: conta que un 40% de la població reclusa té malalties mentals greus, o de que el 100% de les dones empresonades han patit maltractament, violència de gènere o han sigut assetjades. Parlem de la violència del sistema, dels condicionants socials com la pobresa i de tres llocs clau: la presó, els CIEs i els pavellons de psiquiatria; tres llocs en què Àmbit té clar

que cal fer intervenció i denuncia urgent, perquè s'estan vulnerant els drets humans de manera sistemàtica.

Transcripció

Bueno, jo soc Javi Vilalta i soc el director de l'Associació Àmbit, ja porto, mira, justament enguany fa 10 anys que estem ací acompanyant, pues, a persones, privades de llibertat, que han passat per la presó, i en un procés de, bueno, molts de processos, acompanyem a treballar des de si tenen algun tipus d'addicció, si tenen algun tipus de malaltia mental, i els acompanyem una mica a tornar a la vida quotidiana, però a no a la vida ideal, a la seua vida de cadascú, segons les característiques de les persones. És el que fem.

Conta'ns una miqueta quina és la història d'Àmbit.

Bueno, sí, Àmbit és un procés. Àmbit és un procés perquè és el fill, podríem dir, és un dels fills del Casal de la Pau. El [Casal de la Pau](#), que és una entitat arrelada, ja porta 52 anys ací. Pues el Casal de la Pau se va pues... com un arbre, no?, van caure dos fruits que un es [Iniciatives Solidàries](#) i l'altre [Àmbit](#). De fet, Àmbit quan va començar ací va ser una continuació de l'alberg que ja tenia ací el Casal de la Pau. Clar, entones el alberg no estava aquí ubicat, estava ubicat en un solar que estava darrere de la Guàrdia Civil, i, bueno, ahí van haver uns canvis i al final se va procedir a comprar esta casa. Àmbit la van fundar cinc persones, al final... persones particulars, no n'hi havia darrere ni cap gran formació ni empresa ni res. Jo crec que són uns tios que avui en dia, jo crec que això s'ha perdut molt, no?, gent amb molta valentia, la paraula és valentia, molt de risc. I bueno, va muntar este alberg i Àmbit va nàixer l'any 93. L'any 93, en un espai que treballava en la presó de Picassent, amb una filosofia que... no creguem en la presó com un espai pedagògic, un espai de solució als problemes, sinó de fet la presó en tots estos anys no ha deixat de ser el que és: un espai opac, amb un muro, en el que no sabem el que passa darrere. Natros el que intentem també és dir el que passa dins, no? De fet, un dels últims projectes que hem fet els últims anys és crear l'[Observatori de Drets Humans Salut Mental i Presó \(Odsp\)](#), per a denunciar el maltractament sanitari que hi ha en les presons. Pero bueno, Àmbit té una història, jo crec que és molt apassionada, molt interessant, amant de les persones, que van crear el alberg i després d'ahí poquet a poquet va evolucionant i va ser una de les entitats pioneres en tema de VIH, perquè n'hi havia un soci que tenia la sida en aquella època i va estar molt punter. I després, bueno, la pandèmia de la sida se va convertir ja en el VIH actual i bueno, n'hi ha un tractament... I entones aleshores, 10 anys després, bueno, 15 anys després se va descobrir que n'hi havia una altra pandèmia que estava eixint, que és l'abandonament de la salut mental per la societat i per la política, no? Tant estatal, local... I de fet avui en dia més del 40% de les persones que estan a la presó tenen algun tipus de malaltia mental. Aleshores, vam crear junt amb la Unitat de Salut Mental, que aleshores la dirigia [Manolo Gómez Beneyto](#), vam crear la primera vivenda de patologia dual de l'Estat Espanyol, que és el EOLUS, està ahí al carrer Progrés. No és Natzaret, però són Poblat Marítims. I bueno, i ahí el que fa Àmbit al final és acompanyar a les persones en ixé principi, jo crec que... persones molt castigades, persones en una situació de malaltia, d'addiccions, persones que algunes podien tindre oportunitat, però tristament la societat li negava qualsevol tipus d'oportunitat, no? Entones, la manca de recursos... jo crec que Àmbit durant molts anys pues era una entitat fonamentada en el voluntariat, i bueno, l'entitat ha anat evolucionant i actualment pues hem crescut molt, jo crec que estem intentant ficar-mos

límits perquè, clar, la realitat és que... jo he descobert una cosa, que lo social... açò no s'acaba mai, o siga, tu dius "ah", no, no, açò anem en una muntanya russa i tal com està la situació mundial, local i autonòmica, açò... Clar, una lluita contínua, és una cosa terrible, no, no, lo social.

I jo crec que al final el que hem fet és una cosa, bueno, que està xula aquí en el barri. Jo crec... mira, quan vam fer els 25 anys, les veïnes d'enfront, del forn Les netes, mos dia: "ostres, quan vau aterrar al barri...", clar, va crear molta molt d'impacte, no? Perquè persones que... obris este l'alberg justament, tal qual. I després han vingut a dir que estan molt contents de tindre'ns com a veïns enfront, perquè aportem tranquil·litat, hi un rotllo... la gent que ve ací... Jo crec que hi ha que dir que la gent que trobem ací que ve d'usuària és gent bona, o sea, és gent que lo que no mai han tingut una oportunitat. O siga, i la vida t'ha portat a uns altres... pues a subsistir, no? Jo crec que açò és molt important.

Què barbaritat, què bonic.

Sí, sí, sí, molt guai. Sí, sí [5 min.].

Quanta gent sou ací? Treballant mos han dit que sou una barbaritat de gent.

Sí. Eh, clar, lo que he contat ara és el principi d'Àmbit, no? Jo crec que hi ha hagut una evolució. Després, eh, bueno, nosaltres vam fer un gir, som una entitat actualment que apostem per la recuperació de les persones. És veritat que Àmbit arran d'esta vivenda tutelada que n'hi havien allí.... són sis persones, ara treballen sis per ací, sis professionals i acompanyants. De la mà de la xarxa del Marítim, perquè hi ha una xarxa molt potent, la Red de Salud Mental del Marítim és superpotent, d'entitats que estan per tots els Pobllats del Marítim, com pot ser la Cova, pot ser la Unitat de Salut Mental, la UCA del Grau, que dirigix Teresa Orengo, o Paco Pérez en la Unitat de Salut Mental, que són gent també per a eixir en la Natzaretpèdia. I nosaltres vam dir "ostres, anem a acompanyar a les persones". Entonces, tenim un programa que és el de Vida Independent i aleshores de la EOLUS va eixint gent, se n'anà eixint de la vivenda i la gent pues necessita a on anar. I la gent se llogava les vivendes de dos en dos. I ahí en els Pobllats Marítics hem arribat a tindre 12 vivendes. Dotze vivendes de Vida Independent, de lloger, que hi han dos companyes, Pau i Lorena, que les acompanyen i... Què ha passat? Que d'ixes 12 vivendes avui en dia soles mos en queda una, perquè els llogaters, els propietaris, acaba el contracte: "te'n tens que anar, te'n tens que anar".

És una de les coses que teníem ahí, clar, que mos hem preguntat.

Clar, ahí ne tenim actualment unes 18 vivendes per tot el territori; bueno, de l'Horta Nord, principalment, però això ja dificulta, l'entorn, on fas l'oci, el barri... perquè nosaltres ahí tenim un altre programa d'oci i acompanyament, que el que volem crear és un espai saludable i de convivència. Pues seria com la falla de, no?, la falla de la reinserció, no?: fent activitats, fent... No? És aixina, no? I és com... component, vas fent activitats lúdiques, d'oci, esportives, tallers de teatre que tenim, tal, qual. Entonces, a la pregunta que m'has fet, quants ne som avui en dia, pues ne som aproximadament uns 53 en l'equip. I l'equip està compost per la gent que treballa a la casa d'acollida de Natzalet, a la que estem; a la vivenda tutelada de EOLUS, la vivenda tutelada que tenim als Pobllats Marítics des de Papallona, que és la primera també de l'Estat espanyol de dones, del col·lectiu vulnerable amb patologia dual i de presó. Seguim sent la única a tot Estat

Espanyol. I després tenim, eh... bueno, hem anat evolucionant, que forma part del tal. I vam decidir apostar per l'interior. Per què per l'interior? Perquè creiem que les ciutats han fet fallida, no són espais avui en dia d'acollida, són espais que viure... un lloguer d'una habitació val lo que valia abans un pis. O sea, estem parlant que una habitació avui en dia val 500 euros. Una cosa loca. Entonces... bueno, vam decidir obrir un projecte a l'interior, als Ports. L'ajuntament d'allí, que és un ajuntament guai... és veritat que hi ha un vincle personal, no?, amb algunes famílies d'allí que ens van dir "per què no obriu aquí i feu alguna coseta? I així tenim... generem treball, generem vida". I jo els vaig dir: "home, nosaltres anem a generar vida amb persones privades de llibertat, malaltia mental, sense... i col·lectius vulnerables". I bueno, i vam començar un xicotet projecte que era sobre, bueno, la idea era formar, simplement. Sobre... bueno, hosteleria, ganaderia... i al final vam llogar dos cases i portem un hotel, portem el restaurant, portem una granja de gorrinos i ara inclús portem les piscines. Això ha fet que... és a dir, tenim ahí... i ara ne tenim allí 5 cases, 5-6 cases llogades de gent nostra, i dos vivendes tutelades d'inclusió social, que estan funcionant molt bé, de fet s'han concertat enguany. O sea que, sí, sí, no s'acaba. Perquè la idea és que, clar, al final tu el que vols... nosaltres fem un procés d'inclusió, per una banda de salut mental, és a dir, l'itinerari complet. I en inclusió social portem un projecte fa 3 anys d'acompanyar a les persones no assoles hasta l'alberg sinó què passa després. Pues acompanyar en la búsqueda de vivenda, de l'oci, de buscar treball... i tenim un programa d'itineraris d'inclusió social que està funcionant molt bé. Estem molt contents perquè la gent sí que troba treball i allí en la comarca pues hi ha que dir que una casa, un lloguer, són 250 €. Tenen treball, tenen a lo millor un treball d'un salari més baixet, però bueno, al final si compenses, dius, la qualitat de vida, lo que me costa viure allí a lo que me costa en la ciutat... És un canvi guai, molt bé.

Eh, bueno, jo mirant la vostra pàgina web, no acabava d'entendre la diferència entre EOLUS i Papallona que són com dos projectes...

Claro. Natros mos agrada ficar a tots noms. "Això se diu...". Claro, açò se diu Paire, o siga, l'espai, el projecte d'espai se diu Paire. Després tenim la vivenda tutelada mixta, se diu EOLUS, i la vivenda tutelada de salut mental, de persones amb problemes de salut mental greu, se diu Papallona **[10 min.]**. Perquè és que si diguérem ara... tenim també unes vivendes, bueno, les vivendes de vida independent, que una li diem Koala, que està en Pintor Maella. Després en tenim altres dos, una que se diu Espígol, que ixa ja està allí a Herbés; l'altra se diu Casa Escaleta... O siga, a tot li fiquem noms. Jo mateix me marege, però totes tenen...

Les nostres línies són dos... bueno, són tres: la Fase A, que treballem a les presons. Treballem en totes les presons de la Comunitat Valenciana actualment, menos Fontcalent psiquiàtric. Després tenim la Fase B, que serien tots els recursos propis. I després la Fase C, que serien les vivendes de vida independent, que són... que ells i elles se lloguen. I el últim projecte que tenim, que no és menys important, és el de Reducció de Danys, és acompanyar a aquelles persones que viuen situació de carrer, que han passat per nosaltres i tenim un vincle.

Quan dius que EOLUS és mixte, vols dir que és dones i dones o que és de persones que tenen problemes de salut mental i persones que no?

És mixte de que deuria ser mixte de homes i dones, i després me falta una que me mataran els meus companys que és Oronella, que és la vivenda de Promoció

d'Autonomia, que està ahí en J.J. Dómine. Ixa sí que és mixta, que viuen homes i dones, sí. Nosaltres ahí la qüestió de gènere ho tenim prou clar.

Bueno, ja porteu anys, però com vàreu entrar a les presons? O siga, com s'entra a una presó a treballar qüestions de salut mental amb els presos?

Bueno, jo te puc contar la meua experiència. La meua experiència de com acabe en presó és perquè jo estava de... jo m'he dedicat a altres coses, jo he sigut advocat, he sigut jurista de la Generalitat Valenciana, i el que... bueno, vaig fer un crack personal, una qüestió... i vaig començar a fer voluntariat. Jo sempre he fet voluntariat i vaig escomençar a fer voluntariat en Maides, [Fundació Maides](#) i en [Fundació per la Justícia](#). I en Maides vaig conèixer de prop dos qüestions, una era la VIH/la sida, i la salut mental. I després tinc una molt bona amiga, Raquel Boix, que era voluntària de passarel·la penitenciària, en la presó, ella és advocada, entrava a la presó i me contava, jo deia: "bua, és una bogeria, tal qual". Perquè tu la presó la tens molt llunyana, no?. Jo vaig començar a donar uns tallers de d'emprenedorisme i d'inserció laboral i t'impacta molt lo que escomences a vore en la presó. Clar, si tu... sols entrar ja és impactant, perquè és un espai molt hostil. Però jo me va impactar molt el que me trobava allí, olia tot amb molta injustícia, no? Amb molta... Clar, tu quan entres, dones la classe, tal, qual, te conten les pel·lícules, veus la gent, no?, i comences a descobrir que la gent... I jo crec en el cas de Concha o Ferran o Alfonso, els que van estar ací al principi —Concha encara està—, és a dir... jo crec que va impactar molt la injustícia que veus, que en una societat democràtica no pots permetre. Però igual que açò, igual que els [CIEs](#). O siga, ixa és una altra història brutal. Però és una qüestió molt pareguda a lo que està passant —enteneu-me el que vaig a dir— al genocidi de Gaza, o siga: tu la presó no la veus, però del CIE sí que tens tota la informació com a ciutadania i saps que estan ficant ahí gent que l'únic delictes que ha comés és que no té papers administratius, que siga una persona il·legal; no cap persona és il·legal, però administrativament no és legal, no? I en canvi, esta maltractada, una atenció sanitària carent... I ahí està, i mos ho diuen. Pues açò és el mateix, no? Jo crec que la presó... nosaltres el que hem fet és posar en valor la dignitat de les persones que estan, i fer justícia, no? Això és molt important.

D'ahí jo crec que un dels projectes més xulos que tenim ara —bueno, tots són molt xulos—, és l'activisme que fem mitjançant l'Observatori de Drets Humans i Salut Mental, no?, que se diu [Odsp](#). Perquè mos va passar, inclús amb un govern d'esquerres, va passar que... clar, al final els polítics siguen els que siguen, alguns ho tenen més clar que els altres, però siguen els que siguen lo més important és tindre empatia i sensibilitat. Mos va passar que vam tindre un conflicte perquè les nostre vivendes són de 24 hores i deia: "ah, pues açò ho fem de 12 hores i ja està i no cal tant, no?". I jo "bueno...". Justament Mercedes Climent, que era la subdirectora de tractament de Picassent, mos va dir "ui, pues si vosatros...". La gent, tota la gent que ha passat per ací pel programa de salut mental, ningú ha tornat a presó. I en un informe del 2011 de José Manuel Arroyo, que era el subdirector general de institucions penitenciàries en l'àrea sanitària, que parlava de la porta giratòria de les persones per la salut mental. I entones vam dir "ui!". I clar, sempre estem les ONG... nosaltres treballem molt en xarxa, moltes ONG, però sempre està la discussió, hi han uns que mos miren d'una altra manera, altres que "mira, ya están los rastafaris", "ya están los... ya está"... I vam decidir objectivitzar la demanda. O siga, estem parlant de drets humans i de drets civils **[15 min.]**. I aleshores vam crear un observatori que la finalitat és dir: "quantes persones hi ha a la presó?, quina qualitat de serveis n'hi

han?, quants metges n'hi han?, quants psiquiatres n'hi han?, quant...?", no?, tot. Vàrem objectivitzar el que n'hi ha. I anem a denunciar açò. I hem donat uns terminis, ja portem... mira, de fet demà presentem el [4t Observatori amb els informes](#), que hem aconseguit que inclús els directors de medicina, sanitaris de les presons col·laboren, ens donen ells informació, perquè ha arribat un tema tal... I nosaltres preguntem a les persones privades de llibertat, altres ONG i, bueno, i entones ho fem en un paper, i a més ho fem de la mà del Col·legi d'Advocats, d'advocades punteres com [Maria Fuster](#), que ha sigut presidenta de l'[AEN](#), l'Associació Espanyola de Psiquiatria fins fa molt poquet; amb [Raquel Boix](#), Concha Calvet, en l'Institut de Drets Humans de València... O siga, hem dit: "anem a ficar açò i denunciar-ho i donar-li molta publicitat". Clar, perquè si no denunciem no canviem les coses. Clar, ixa és la diferència de... Clar, és que hi ha una qüestió que pots ser col·laboracionista, o activista o... clar. I claro, estàs fent com una ONG activista, però estàs fent coses per part de l'administració, però si tu tot te pareix bé no pot ser, hi ha que denunciar per canviar les coses. I això... Jo estic supercontent perquè ixa filosofia, ixe ADN del principi jo crec que l'hem recuperat i som una entitat, jo crec que en eixe sentit, canyera.

I més o menys, o siga, des del total desconeixent, perquè jo he vist un po en la web les tres fases que ens has explicat i tal, però no m'imagino com... o siga, arriba una persona a treballar amb una persona que està en presó, quin tipus de treball se fa? O siga, com és el procés des de que coneixes a ixa persona hasta que a lo millor ix de presó... I l'acompanyeu en un pis tutelat o l'acompanyeu en un...

Pues açò és com un emparellament [risses]. Crec que és com un emparellament. Mira, nosaltres una de les qüestions que fem a les presons... que fem algunes persones, jo soc una d'elles, i és que tu vas a la presó i la gent t'envia una carteta, una carta, i un... bueno, sí, t'envia un document, i diu "vull que me visites". T'envien una carteta "vull que me visites" i tu vas allí. Allí en la presó se diu "instància", t'envien una instància i tu vas allí. Entones, tu vas i tens una entrevista, i és com un *match*, com si fora el Tinder, no?, però en veritat és aixina. T'entrevistes amb la persona "oye, mira, què tal, me passa açò. —I tu què vols de nosaltres? —Pues jo vull...". Clar, en el dret penitenciari encara mantenim algo de valors democràtics, que és: la finalitat de la presó no és una altra més que la reinserció. Clar. Hi ha una qüestió que és inconstitucional que és la "prisión permanente revisable", que és una qüestió... un gol por toda la escuadra, però la finalitat de la presó és la reinserció. Una persona entra a presó, està en primer grau, que és un grau difícil, i després ja està en segon grau, quan ja porten més de la meitat de la condemna tenen dret a permisos penitenciaris per anar-se adaptant a la societat, i a tercers graus o llibertats condicionals. Què passa? Que hi han determinats col·lectius que a lo millor no tenen entorn favorable, o no poden tornar al seu entorn o són persones migrades que sols poden accedir a ixos permisos si n'hi ha una entitat social per darrere. En la Comunitat Valenciana d'ixos tipus tenim: Casal de la Pau, està Àmbit, està [Pastoral Penitenciària](#) que a més ací propet tenen un pis, tenen un pis, aquí en la Punta; també està el [Piso Claver](#), està [Fisat](#). En Castelló ara estem treballant perquè el CDR [*Centre de Dia per a la Rehabilitació en Salut Mental*] del Maestrat estiga ahí, també la Pastoral està en tots els llocs; [Obra Mercedària](#)... O siga, però hi ha molt poquet. Entones nosaltres donem un aval i bé, bueno, tu entrevistes i comencem. Nosaltres treballem a les presons, tenim en totes... intentem estandarditzar l'atenció. Tenim un equip de psicòlegs, treballadors socials, educadors socials que entren, que fem tasques... tallers per exemple, el taller d'arteteràpia en els mòduls d'enfermeria de salut mental, tenim els tallers d'arteteràpia en

altres mòduls i també socioeducatius. Són tallers d'acompanyament psicològic i demés. Durant 30 anys hem tingut un taller que portava la doctora Pilar Luna, ara s'ha jubilat i ja... de ioga, amb voluntariat. Natros sí que és veritat que hem apostat de fa molts anys per la professionalització. Clar. Entonces tot l'equip nostre és un equip professional, el voluntariat l'utilitzem per a qüestions de companyament, d'oci i tal i qual, però el tema... Entonces ahí ja venen, estem acompanyant i n'hi ha un procediment d'acompanyament i tal. Entonces quan venen aquí a l'alberg és la porta d'entrada, ja venen ací i a l'alberg, bueno, en el període d'estància, pues tal, pues en un permís, un tercer grau o una llibertat que són sis mesos, no? Entonces aquí ja comencen a treballar, amb la meua companya que porta itineraris socio-laborals, està ahí precisament acompanyant en la inserció laboral **[20 min.]**. A vore, què hem fet en la vida. Però és que mos podem trobar que ve ara un xic que ell va ser un golfet fins als 18 i pensava "ay, a mi ya no me va a pasar nada", i li van arribar cinc o sis condemnes que vol dir que des dels 18 hasta els 28 va estar a la presó. Després va eixir de la presó i torna a recaure en l'addicció i va estar 10 anys més. I entonces ara ha eixit amb 36. Pues este xic ha estat ací venint en nosaltres, ha estat formant-se des de la presó i ara justament està treballant, va escomençar un procés d'adaptació, està en el projecte nostre de la muntanya i va a escomençar ara a treballar en l'hosteleria. Bueno, sobretot cuiner perquè ell ha sigut cuiner i ha sigut carnisser.

O siga, la presó lo que fa és paraitzar una vida, destrossar-la, destrossar una adolescència, que si tu has estat enganxat a lo que siga o has estat en situació de carrer, o has tingut un traspeu i te pare, te fique en la presó, açò amb quina finalitat? Clar, nosaltres tenim que desprogramar tota ixa programació negativa que han rebut en el sistema i acompanyar a la persona. Hi han casos que no funciona, però perquè no és el moment, perquè no... perquè además... Hi ha una qüestió que a mi m'ha impactat molt, que m'estic llegint un llibre i m'està costant molt, que parla del capitalisme en la reinserció, clar, el neocapitalisme en la reinserció. Clar, nosaltres, quan una persona ix volem que siga... Ara mateix, no sé ho heu vist, ara el xic este que estava a l'aeroport de Madrid, al... com se diu?, al... a l'aeroport de... Ara se diu com el president del govern, a Barajas [*Aeropuerto Adolfo Suárez Madrid-Barajas*]. Ha eixit un xic que estava sense sostre i li van oferir treball a un bar, i ara ha eixit que era massa dur i que s'ha dixer el treball. El missatge que s'envia des dels mitjans de comunicació és molt dur. Perquè nosaltres perquè una persona quan ix del món de l'addicció, del món del carrer, que no té uns codis normalitzats de convivència, d'higiene, de tal, volem que una persona quan ixca... Pam!, hala, i ja està, no? N'hi ha que refer tot lo que s'ha desfet; o refer tot lo que s'ha desfet per part de la presó i reconstruir a una persona que a lo millor no mai ningú... mai li ha donat una abraçada, mai no... ningú li ha donat una oportunitat, o ha sigut víctima de violència de gènere: s'està parlant que el 7 o el 8% de les persones que estan en la presó són dones, i el 100% ha rebut maltractament o violència de gènere o ha sigut assetjament. Clar, n'hi ha molt que treballar.

Nosaltres algo que reivindique, que és algo en lo que anem pitjor que mai, és en la prevenció. En la cultura dels col·legis, en la prevenció, en donar-les oportunitats... Entonces ixe procés que tu me preguntaves com pot acabar una persona treballant, nosaltres part de l'equip hi ha persones que treballen en açò i que han passat per la presó. És a dir, és tornar a donar oportunitats sense pressa, amb calma, amb respecte, amb cura, amb estima. Jo crec que últimament estic una mica, part de l'equip diu que sóc una mica "monyas", però jo dic que és amb amor, amb l'amor incondicional. L'amor incondicional al final és: acompanyar una persona, t'acompanye; que no pots, no passa

res. Que pots, anem. Que ara no és el moment, pues ja tornarem. Però dixer les portes obertes. Jo crec que este és el nostre secret.

Este matí... no és exactament la mateixa situació, però este matí estàvem en Mare i una de les coses que parlaven era de l'exercici del no, no?, de que una persona tu li pots oferir un recurs però que te pot dir que no i que part del treball és que ixa persona te diga que no si no li servix, o si necessita un altre tipus de recurs diferent. I parlava ella [Amparo López] de la por d'algunes dones a dir que no en eixe context.

Clar.

Com si Mare els anara a dir "pues ja no pots vindre". Si no vols... jo què sé, fer-te una foto per a un... estàvem parlant de les fotos justet, que elles no volien que ixqueren les fotos i que sempre els demanen...

Clar.

"Fes una foto del grup", no?, i dius, bueno, per què. I com que si algú diguera "pues ara no m'apetix fer este taller" o "no m'apetix fer açò" els tires de Mare. Eixa por, no?

Clar, això... és que hi ha un canvi de model, jo crec que ha canviat d'un model assistencial d'acompanyament a les persones a un canvi... d'oportunitats. Jo crec que l'oportunitat... El problema no estava en les persones de col·lectius vulnerables, estava en el nostre costat. És dir, ixe assistencialisme de "pobrets, tal i qual", no. Jo crec que n'hi ha que tractar a les persones com a persones, com a persones adultes. I això a vegades passa en tota la línia salut mental que portem nosaltres. Clar, és que tu tens que veure la persona com una persona i una persona amb capacitats. I acompanyar-la hasta la capacitat que puga, això és molt important. I encara que ella, que la persona, crega que no pot, acompanyar. Clar. I en el tema laboral, per exemple, nosaltres tenim ara un hotel, un restaurant, una granja porcina... Clar. Clar, jo dic, perquè no estava planejat, o siga, no, no... [25 min.]. Clar, i a vegades en l'equip diuen "pues este ha fet açò, tal, qual"; és que n'hi ha que entendre per què ha fet açò, per què ha fet allò, o per què té una actitud de control d'impulsos o de tal. O siga, hi ha que treballar això, hi ha que buscar la raó. Perquè si te quedes en l'anècdota, és com... Per què una persona consumeix. Pues la raó normalment no està en l'addicció, la raó és perquè una persona està darrere d'eixa... O siga, ho parlàvem l'altre dia, no?, i és un aprenentatge: per què consumim?, per què tal? Sempre hi ha darrere una raó. Perquè si consumírem... no vaig a fer cap alegato però... si tinguérem el control... Però per què uns tenen control i altres no? Hi ha una qüestió darrere emocional. Hi ha un plantejament que s'està fent ara de que s'hem creat una societat molt malalta. Clar, però molt malalta a tots els extrems, o siga, en l'extrem d'una política que no està en la realitat, una societat que crea molta frustració en la joventut, una joventut que l'estem medicalitzant a lo bèstia. És una qüestió... que ens genera una situacions frustració. Una frustració que a més quan no... t'adones, jo ja tinc 48 anys, però te vas adonant, no?, de necessitats. Després tu has fet els estudis o lo que siga, dius "bueno, vull tindre una vida digna", i ara com tinc una vida digna si no tinc accés a una vivenda? O tinc treball i no puc pagar el lloguer. És que estem arribant a una qüestió... que jo no soc sociòleg, però pense que al final del segle XIX, quan aquella revolució industrial dels treballadors pobres, estem arribant a una situació molt greu i la política i l'administració no està donant resposta a això. I això és el principi de lo que va passar al principi del segle XX. I ens està passant ara. El que passa que ara el moviment

revolucionari no el porten la societat, el porten els magnates, la gent tan boja, no?, com tenim els Trump, tenim... És que estem en una situació molt complexa.

Bueno, ara que deies lo del model d'oportunitats, no? Me venia al cap perquè...

Bueno, està relacionat, però no, el llibre este de [Maria Huertas](#), *Nueve nombres*, quan parla de donar-li a la gent l'oportunitat per exemple de que trie la seua pròpia roba, no? La presó és un poc... O siga, el psiquiàtric i la presó tenen...

Bueno, és que la presó ara és el psiquiàtric, o siga més del 40% de la gent té problemes de salut mental, trastorn mental greu, el 65% està medicalitzat i... que actualment és ixa la realitat. Lo que passa que les persones no exercixen el seu dret. Tinc per ahí, després vos ensenyaré, és una de les qüestions de reivindicació que fem ara i estem en el SOJ Penitenciari [*Servei d'Orientació Jurídica Penitenciària*], és que no sols parlen dels drets penitenciaris sinó que puga exigir: "oye, que no tinc metge". És que el mes que ve la presó de Villena se queda sense metgessa. O siga, ja no estem parlant que no n'hi ha atenció en matèria salut mental, estem parlant que no n'hi ha atenció sanitària primària en les presons de la Comunitat Valenciana a excepció de Castellón I. Castelló I ha aconseguit completar la DRTP, però és la única presa de tota la Comunitat Valenciana, o sea, és un tema molt greu. És un tema.

Els serveis més bàsic, vamos.

Sí, sí. Que te trobes malalt bàsic i no... Això vol dir que si tens una qüestió aguda, ningú te la detecta. És un tema... I després tot el maltractament institucional que n'hi ha allí, en un sistema molt tancat, amb funcionaris molt cremats, amb funcionaris de tots les tipus, pues si n'hi ha sociopatia en la resta de la societat, pues ahí hi han funcionaris que... Però sí, és aixina. Hi han funcionaris i funcionàries molt bones, però hi ha gent que maltracta a les persones que estan allí. Perquè has creat un espai que és una olla, una olla a pressió.

Sí, sí, bueno, si hi ha maltactament en les àrees de, o sea, en els pavellons de salut mental, imagina't en una presó, no?, que damunt...

Bueno, mm, ahí jo te vaig a dir que les unitats d'aguts dels hospitals de la ciutat de València no tenen res que envejar a una presó. Ojo. Eh, les reduccions... és la reducció de la persona. I tu lo primer que te trobes en un espai de aguts aquí en la ciutat és un segurata, en la porta. La mancança de serveis... Natros podem dir, i natros treballem salut mental, que mai no hem reduït a ningú. Mai. Mai en la vida. I les vivendes tutelades són de trastorn mental greu, o siga, i no mai hem tingut res. Home, sí hem fet un ingrés, sí, hem tingut que traslladar a algú, que vaja a l'hospital, però han hagut casos que hem decidit que no anara a l'hospital i estiguera a la casa d'acollida, pel maltractament que hi ha a l'hospital. I després que ixes desorientat i no tens a on anar. Perquè no hi ha un espai de cures... **[30 min.]**. No hi han recursos suficients perquè tot s'ha apostat a lo residencial, no?, venim d'ahí. Crec que també ho diu Maria Huertas, no?, venim de lo residencial, tanquem Bétera, que se tenia que tancar, no creem cap espai. Llevat de les residències que estan per ahí en les urbanitzacions estes, en les que es dona pastilleta, però és que el tema de salut mental no és una pastilleta, el tema de salut mental és: activitat esportiva, oci, comunitat... Hi han diferents graus, però és que quan tu a la persona la tractes amb carinyo, amb estima i tot això, n'hi ha unes revolucions en la persona brutal. I la medicació va baixant i la persona va a tindre una altra vida més neta, o siga...

Perquè jo me'n recorde... És que no me'n recorde quin era el nom del psiquiatra, però els experiments estos de cases de crisi en Itàlia, per exemple, obertes, que tu pots entrar, estar ahí durant la teua crisi, no?, i després anar-te'n. Clar, si aquí en Espanya, jo la gent que conec que ha estat ingressada, ha tingut una experiència d'ingrés tan horrible que no vol tornar mai en la vida, pues ja pots estar en un brot psicòtic que no vas a tornar allí on t'han tractat molt malament.

I això és un problema també en la intervenció, perquè clar, si tu a una persona necessita un ingrés, lo normal és que digues “pues fem un ingrés”, però si l'ingrés acaba sent traumàtic... Clar, és que la gent de la ciutadania en general no ho sap, ho sap la família que tenen casos així. I l'abandonament. Ara, per exemple, sí que n'hi ha una qüestió que estem treballant ara fort amb Maite i tal, perquè vam ser pares d'una idea que era la creació de l'[Asiem](#), que es el servici d'acompanyament de salut mental a la població, que és un grup de carrer, format per psiquiatres, treballadors socials, educadors socials, integradors socials... acompanyant a les famílies i tal. Tens el tema acompanyament infantil, després el acompanyament... i això faria molta prevenció. I al final no tindries que institucionalitzar tanta gent, sinó que al final tenen un acompanyament, reben un tractament més suau i tindries en comunitat i d'ahí... és el futur, el futur ha d'anar per ahí. Que si n'hi ha alguna persona en una vivenda tutelada, després ha d'anar a un CEEM [*Centro Específico de Enfermos Mentales Crónicos*] o una residència que siga algo temporal. No és que m'envien allí i d'allí ja no isc. Clar. O siga, aleshores n'hi ha molt poqueta gent que enviem o derivem a un CEEM. Si va a un CEEM sempre té la opció d'eixir. La idea és la vida de vida independent, siga la que siga. I també respectar ixe tipus de vida. Que en els paràmetres de la societat general, pues no és els paràmetres de les altres persones. Açò és aixina.

I enguany, pues els resultats estan ahí: els resultats d'acompanyament excel·lents. Enguany la inversió que hem fet l'any passat, però hem donat, bueno, unes pèrdues, crec que són 50.000 euros en pèrdues o algo aixina, però és que estem en l'entorn social. El problema és que se mos calcula des de paràmetres capitalistes i empresarials, i és veritat que tenim que tindre al final una gestió perquè això no se'n vaja, no?, que siga açò un desastre. Però clar, nosaltres, el nostre *input*, el nostre producte són les persones, i nosaltres volem tindre uns espais dignes, volem tal, i clar. No s'entén i clar, també la precarietat, hem treballat molt perquè no sembla precarietat, però encara és una precarietat, n'hi ha subvencions que a lo millor tu tens a la persona contractada des de gener i ix la resolució en novembre. Home, això vol dir que t'ho paguen a l'any següent. Clar [risses]. Hi ha una extensió... El tercer sector jo crec que està molt maltractat, molt maltractat. I també ara el model que n'hi ha ara de concert, que és ideal, que està molt bé, també mos estan convertint en l'ATT barata de l'administració. O sea, no acabem de conseguir mai un equilibri, no? Nosaltres, per això estem en diverses arxives, [estem en l'AEPN - la Xarxa de Pobresa](#), estem la [Coordinadora d'Entitats d'Entorn Penitenciari \(COEP CV\)](#). I clar, estem ací en la de [Pobresa Zero](#) de Natzaret. I clar, és que no deurien d'existir, deuria ser tot un servei públic. Clar. És el tema, és el tema que deuria d'haver.

O la visita al psiquiatra. La visita al psiquiatra, que és una persona que ha de ser de confiança, no pots deixar... mira, te visite, tu ja eres no sé què, no sé quantos, toma, la pastilleta. No. N'hi ha que haver un treball de confiança i confidencialitat amb la persona que tens enfront i acompanyar-la en totes les raons i històries que té, perquè en la salut mental pues no és lo que la gent se pensa, n'hi ha molts desencadenants de la salut

mental, no?, de... Aleshores n'hi ha que treballar l'origen de per què a una persona li passa això. Que no tot és genètic, o siga... El tema traumàtic familiar, de la infantesa... n'hi ha moltes qüestions. El tipus de vida que portem, el estrés. Clar, n'hi ha qüestions ahí: l'addicció, la droga... està ahí, o siga, és una qüestió... Però és tot molt mecànic, no? Vas al metge, te veu 10 minuts, hala, te done la pastilleta, no?

La pastilla i avant, que estigues tranquil·let.

Però passa amb un costipat comú o lo que siga, ara te diuen: "no, no te pots tomar l'antibiòtic", ja, però jo tinc que anar a treballar **[35 min.]**. Lo ideal seria quedar-te en casa. Amb caldets i tal i qual, però com està el sistema?, què fem tots? Pues al final ens automediquem, però al final "no, és que tinc que fer açò, tal i qual". No tens la cura del moment de procés vital, no?, de... això, no existeix.

Sí, de tenir una comunitat també, no? Perquè la soledat també... No tindrè amb qui parlar... No sé, en el cas... Tinc en el cap a Mare perquè hem parlat amb Mare este matí, però una persona que ha fet un procés migratori i ha arribat ací i no té amb qui parlar... Això emmalaltix, òbviament.

Bueno, i el trauma que portes, sols el fet del trauma que portes, de fugir del teu país, i les condicions que se donen en ixa fugida, perquè si has vingut en patera, això tens un trauma ja. Tens el dol de dixer la teua terra, la sensació de soledat, la por que te detenguen...

I les dones...

I les dones damunt són víctimes de trata, de violència... i de violència també de gènere, o siga, ojo, és que... I damunt no pots denunciar, no estàs ahí... I damunt l'aprofitament que hi ha al sistema també, ixe seria un altre tema, vos puc recomanar amics, però també és l'aprofitament, d'ara quan diuen "no, no queremos inmigrantes, no queremos tal", perdona, però és que, a vore, si la gent que renta els culs a la nostra gent, la gent que trau els fruits del camp, la gent que se dedica als treballs... i l'hosteleria, són gent migrada i irregular. No serà millor acollir-los amb dignitat, que ja tenen el treball, reconèixer el treball, que cotitzen, que tinguen una vida digna...? Però se crea ixa màfia que hi ha ahí, que es retroalimenta... Mira, jo un estiu vaig anar a estiuejar —ara li done una oportunitat, deu anys després—, a Almeria, i no vaig poder. Me'n vaig tindre que tornar d'Almeria, no vaig poder vore ixos... ixe mar de plàstic, la població subsahariana que n'hi ha ahí. Jo estava per Las Negras, no pots estar al paradís i vore una situació medieval ahí, feudal. Vaig a donar una oportunitat. Però ho tenim ahí, o siga no està tan lluny.

És imprescindible, tot el camp depèn ja d'ells. Jo anava a collir taronja fa 10 anys o per ahí, bueno, ja no queda gent dels llocs, dels pobles: de Nules, d'Artana... Queda gent molt major que s'està jubillant ara.

No hi ha ningú.

No hi ha ningú, qui se té que fer càrrec d'això? O siga que no se pot prescindir.

Però aleshores per què no és amb dignitat. Tens ahí un contracte, que puguen treballar, que... I això és públic, o siga ahí és una història complicada.

Demà, a la Facultat de Dret... ho presentem sempre a la Facultat de Dret, i presentem el [4t informe de l'Observatori](#). Hem aconseguit, además, que el Estat espanyol haja estat condemnat per vulneració dels drets humans en la presó. Lo que passa és que nosaltres

el que volíem dir és que no era una excepció, que la norma és ixa. Perquè una persona que nosaltres teníem, bueno, és que hi ha vulneracions de qüestions... És veritat que ara nosaltres hem decidit no callar-nos sinó denunciar. Ara per exemple tenim un cas d'una persona que està en una vivenda nostra ací, una dona, que va anar en la mascletà a que havia perdut el mòbil, la van detindre pa fer-li una notificació. La van detindre en Zapadores [en el CIEs] pa entregar-li una notificació i a natros mos van cridar que si li podíem anar a portar la medicació, perquè anava a passar a la presó. I estava la noia i Raquel, la xica del monyo blanc que està ahí, que és una advocada molt bona que treballa amb nosaltres, i estava celebrant el seu aniversari, que era un diumenge, me diu "ostres, tenim que anar", pues anem. Vam anar allí, quan vam arribar allí estava amb les closes, emmanillada i li havien llevat les ulleres. Una persona amb esquizofrènia paranoide i tal, i tu dius... per què fas això? N'hi ha un protocol, i nosaltres hem denunciat això a fiscalia, fiscalia ens ho ha comunicat, que pot ser un delictes d'odi. Nosaltres no pensem que és un delictes d'odi. És el maltractament institucional de no seguir el protocol. Quan vam arribar ahí li vam dir "ostres, lleveu-li'n", no li'n van llevar, i natros li vam dir "si és que està en una vivenda tutelada amb nosaltres. —Pues tiene que ir al juez y que el juez quite no sé qué y nos dé autorización". Vam anar al jutjat, mos vam presentar, mos van entregar la notificació. Que la notificació, no vos ho pergau, era una que estava desfasada de feia tres anys; què deia?, que ella havia sigut condemnada perquè tenia un problema de salut mental i havia cremat no sé què, però ella estava absolta però tenia que buscar un espai, ella tenia que buscar un espai psiquiàtric on estar pa que la tractaren, i si no entraria al psiquiàtric de Fontcalent. Ella. Ella.

Ella tenia que buscar-s'ho.

I era ixa notificació, que ja la teníem, nosaltres ja havíem comunicat que estava amb nosaltres. Mira la crueltat del sistema, no? **[40 min.]**

Sí, perquè nosaltres participem també de la diversitat i també estem... anàvem a la marxa de l'Orgull de manera independent i ara anem amb [Calcsicova](#), amb la xarxa de VIH i sí, també anem a la marxa del 8M, i també estem ahí com molt... Al 25 de novembre també, perquè clar, una cosa important que nosaltres tenim que treballar és la visió de gènere, en un col·lectiu també del victimari de la presó, clar, això és fonamental. I ahí... La cultura ixa n'hi ha que treballar-la i transmetre-la. A natros i a ells, i a elles també. Hi ha uns rols ahí... nosaltres trobem en la presó uns rols molt tòxics, molt...